

ŠVARCMALERI AUSTRIJSKE POZORNICE (specijalno izdanje)

Feliks Miterer
Nema lepše
zemlje
(i drugi komadi)

izabrao i preveo
Relja Dražić

Felix Miterer
Kein schöner Land; Heim; Stigma; Munde

© Haymon Verlag Innsbruck
© za Srbiju: Futura publikacije Novi Sad

© Futura publikacije 2020
E-mail: office@neusatz.rs
www.neusatz.rs

za izdavača
Relja Dražić

Lektura
Silvia Dražić

Štampa: Workshop, Novi Sad, 2020.

ISBN 978-86-7188-186-9

Podrška izdavanju knjige: Bundeskanzleramt - Republik
Österreich

CIP - Каталогизacija u publikaciji
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

821.112.2(436)-2

МИТЕРАЕР, Феликс, 1948-
Nema lepše zemlje : (i drugi komadi) / Feliks Miterer ; izabrao i preveo
Relja Dražić. - Novi Sad : Futura publikacije, 2020 (Novi Sad : Workshop). -
276 str. ; 21 cm. - (Švarcmaleri austrijske pozornice ; 3)

Izvornik na nem. jeziku. - Tiraž 500.

ISBN 978-86-7188-186-9

COBISS.SR-ID 333489927

NEMA LEPŠE ZEMLJE

*„Oni koji se ne sećaju prošlosti
osuđeni su na to
da je dožive još jednom.“
(Džordž Santajana)*

⋮

LICA

Stefan Adler (55), marveni trgovac

Marija (45), njegova žena

Hans (25), sin prethodnih dvoje

Ana (20), kći

Rudolf Holckneht (50), restorater i burgermajster

Olga (45), njegova žena

Erih (20), sin prethodnih dvoje

Sep Hopfgartner (50), nadučitelj i ortsgruppenlajter
[lokalni rukovodilac NSDAP]

Toni (25) njegov sin

Franc Gruber (60), župnik

Roza (70)), njegova sestra i domaćica

Komandant žandarmerijske stanice

Landrat [Najviši službenik okružne uprave] (40), Ne-
mac

1. službenik kriminalne policije

(KRIPO, kasnije GESTAPO-a)

2. službenik kriminalne policije

(KRIPO, kasnije GESTAPO-a)

Dva domobrana

Jedan strelac [Standeschütze, član streljačke gilde koja
je u Tirolu uspostavljena već u 15. veku]

Dva hitlerjugendovca

Lekar

SS-hauptsturmfirer

MIZANSCEN

Selo. U prvom planu jedan deo seoskog trga. Levo bunar, desno raspeće u prirodnoj veličini. Seoski trg ograničavaju levo kuća Stefana Adlera, desno burgermajsterova gostionica „Belo jagnje“. Vonštube (dnevna soba) u kući-Adler i gastštube (sala) gostionice mogu se učiniti vidljivim razvlačenjem prednjeg „kućnog zida“. Između dvaju kuća vodi seoski sokak koji se penje, levo i desno od njih druge kuće, u pozadini levo crkveni toranj. Sasvim pozadi planine. Stalno je noć, odnosno večernji ili jutarnji sumrak. Slike od 1 do 9 igraju se u navedenoj dekoraciji, slike 10, 11 i 12 na praznoj, crno zastrtoj pozornici, slika 13 ispred zaves.

1. SLIKA

Jesen 1933¹. Veče. Obe prostorije desno i levo nisu vidljive pošto su ispred njih „kućni zidovi“. Kroz navučene zavese dnevne sobe levo i sale desno prosijava svetlo. Na nebu svetlomrcaju zvezde, sija mesec, planine su crne siluete. Na seoskom trgu, između dveju kuća, stoje Adler, njegova žena Marija, kći Ana, burgermajster Holckneht, njegova žena Olga, nadučitelj Hopfgartner, njegov slaboumni sin Toni i župnik Gruber. Muškarci su svoje šešire ostavili u gostionici, upravo su maločas istrčali da posmatraju predstavu koju opisuje ono što sledi. Dalje uzbrdo na seoskom sokaku stoji još nekoliko drugih stanovnika sela. Svi gledaju ka jednoj planinskoj padini u pozadini gde se upravo zameće kukasti krst od baklji. Još se ne zna šta će ispasti, najpre se obrazuje samo krst, tek na kraju i pripadne kuke. Na tome se radi udvoje, istovremeno oboje zameće svoju gredu krsta. Ljudi ćutke posmatraju proces. Toni gleda oduševljeno, sedne na zemlju. Njegov otac to primeti, šutne ga, pokaže mu da ustane, on to učini.

Dva domobrana i komandant žandarmerijske stanice u obilasku dolaze sleva. Domobrani guraju biciklove a preko ramena imaju obešene puške. Ta trojica gledaju vatreni znak i odmah znaju da će se iz toga obrazovati kukasti krst. Dvojica domobrana guraju se kroz posmatrače, gledaju na vatreni znak, uzjaše biciklove, pokrenu ih. Toni zadrži jednoga od dvojice uhvativši ga za prtljažnik, ovaj se preteći okrene, Hopfgartner trgne nazad svog sina, domobran pogleda preteće oca

.....

¹ Kao što je poznato, Austrija je još republika, politički još nenaklonjena nacionalsocijalizmu koji je upravo osvojio vlast u susednoj Nemačkoj. Anšlus je usledio tek 5 godina kasnije. (Ovu i sve ostale napomene stavio je prevodilac.)

*i sina, Hopfgartner uzvratu hladnim pogledom, do-
mobran opet uzjaši bicikl, pokrene ga, sledi svog ka-
merada koji se već uspeo uz seoski sokak. Gore saviju
iza ugla desno i nestanu. Žandarm je ostao, smeška se
muškarcima i takne prstom širit svoje šapke. Svi gle-
daju na vatreni znak, sad se obrazuju dve kuke. Žan-
darm vadi svoj pištolj, puca dvaput u vazduh kao upo-
zorenje za bakljaše. Toni se strašno uplaši, bukvalno
poskoči. Burgermajster i Hopfgartner reaguju na upo-
zorenje odobravanjem. I Adler se osmehne žandarmu.
Zbog pucnjeva se na trenutak na padini ne zameću
nove baklje, ali onda se zabadanje ubrza, zavlada-
la je žurba. Zametnute su i preostale kuke, kukasti krst je
gotov. Osim Adlera, žandarma i župnika sad svi plje-
skaju i viču „bravo!“. Pljeskaju i oni ljudi poviše. Toni
oduševljeno kliče i skakuće, Hopfgartner diže desnicu
u nemački pozdrav.*

HOPFGARTNER: (*urla*) Zig hajl!

Toni ga oponaša preterano.

TONI: Hajl! Hajl, hajl, hajl!

*Ostali – osim Adlera – ne mogu da se ne smeju Toni-
ju, Hopfgartner ga stoga tako jako udari po ispruženoj
ruci da Toni jaukne i sakrije ruku ispod leve miške.
Olga se vrati u gostionicu, slede je muškarci. Adler pri-
jazno mahne ženi i ćerki, ove odlaze levo u kuću-Adler,
Adler za ostalim muškarcima u gostionicu. „Kućni zid“
sale se otvara, na stražnjem zidu visi Dolfusova² slika.
Muškarci su kroz ulazna vrata ušli na hodnik i sad
kroz vrata na stražnjem zidu dolaze u salu. Olga ne*

.....
² Engelbert Dolfus je bio političar austrijske Hrišćanske i
otadžbinske partije. Bio je i kancelar i diktator Austrije od 1933.
do atentata na njega od strane nacista 1934. godine.

ulazi, nego na hodniku produžava u pravcu stepenica koje vode na prvi sprat.

OLGA: Ja odo da spavam! 'ku noć svima!

ADLER: 'ku noć, gazdarice!

Muškarci odlaze do stalnog stola, gde još stoje njihove dopola pune krigele piva.

BURGERMAJSTER: (*žandarmu*) Jedno pivo, Roberte?

ŽANDARM: Može, donesi mi jedno polovče!

Burgermajster odlazi do šanka, sipa pivo. U međuvremenu muškarci posedaju na svoja mesta, Toni sedne na klupu, malo po strani od stola, pored svog oca, ovaj mu pruži svoju krighu.

ŽANDARM: (*Adleru*) To su Hans i Erih, zar ne?

ADLER: (*naizgled bez emocije*) Verovatno. (*Burgermajsteru*) Šta kažeš ti, Rudi?

BURGERMAJSTER: (*naizgled ponosno*) Besumnje!

ŽANDARM: Bravo, velim ja!

TONI: Ja velim bravo!

Hopfgartner mune Tonija u rebra, tako da ovaj prospe malo piva. Toni uporno sve ponavlja i otac bi želeo da ga odvikne od toga. On je očajan jer mu je sin slabouman i ne može da izvodi tako kuražne akcije kao drugi momci u selu. Burgermajster stavi pivo pred žandarma, sedne i on.

ŽANDARM: E pa, živeli! U zdravlje vaši' momaka!

Svi – osim Hopfgartnera podižu svoje pivske čaše i piju.

HOPFGARTNER: Kad bi išlo po mome, bilo bi već i drugi' vatrica! Al s dinamitom! Čitavu popovsku i čifutsku bratiju u vazduh!

TONI: (*zasmeje se*) U vazduh!

Toni načini gest i zvuk eksplozije, otac ga mune u rebra.

⋮

:10

ŽUPNIK: A jel, ti bi tako?

HOPFGARTNER: Nego šta! Čifut i pop su naša najgrđa nesreća!

TONI: (*mrmlja*) Nesreća!

BURGERMAJSTER: Sad prestani, Sepe! Naš pop je čovek na mestu!

U dnevnoj sobi kuće-Adler ugasi se svetlo, posle nekog vremena upali se u spavaćoj sobi Adlerovih (1. sprat, dva prozora u pravcu gostionice), isto tako pali se u prvom prozoru iznad dnevne sobe (Anina soba). Posle još nekog vremena u obema sobama se, s izvesnim vremenskim razmakom, svetla gase.

HOPFGARTNER: (*za to vreme*) Ma kakvi! Svaka crna riza je ista!

Župnik stavi jednu kovanicu na sto, ustane, ide ka vratima.

BURGERMAJSTER: Vрати se pope, ostani!

TONI: (*ljubazno*) Ostani!

Župnik se okrene.

ŽUPNIK: (*besno*) Ne dam da me trpaju u isti koš s Jevrejima! Jel jasno, gospodine nadučitelju? Ja sam još davno pre tebe pridikovo da su Jevreji naša nesreća! Da su oni našega Gospodina Isusa pribili na krst! Da su se raširili ko kuga, po vascelom svetu! I svuda pustili korenje! I sve propisivaju! S njihovim nemoralom, s njihovom gramzivošću! Da samo jedared dođeš u crkvu, čuo bi šta ja imam da kažem o toj temi!

ŽANDARM: Da, mi ti to verujemo! Sedi sad opet vamo!

ŽUPNIK: Ne! Ne dam da me se vređa!

BURGERMAJSTER: (*Hopfgartneru*) Sepe!

HOPFGARTNER: (*župniku*) Žao mi je! Izvini!

TONI: Izvini!

HOPFGARTNER: (*župniku*) Znam dabome da ti ne pripadaš bandi!

Župnik se vrati, sedne.

HOPFGARTNER: Znaš, ja sam na izmaku. Prosto više ne mogu da izdržim! Nema više strpljenja (*diže kri-glu*) Dođi! Kucni se sa mnom!

Župnik se protiv volje kucne, piju.

ŽANDARM: Nema razloga za očajanje, Sepe! Najvažniji ljudi u selu već se svi ionako drže uz tebe, uz pokret! Rudi (*pokaže na burgermajstera*), pop, Stefan (*pokaže na Adlera*), ja – šta očeš više?

Na padini jedna za drugom trnu baklje. (Utrnjuju ih domobrani.)

HOPFGARTNER: Oću da se to javno ispovedi! Il barem tajno! Zašto ne uđete u Partiju?

BURGERMAJSTER: Ama, ne ide to, Sepe! Ja vam ipak mogu više pomoći kad sam apsolutno i bez sumnje ugajj-crn³! I Robert (*pokaže na žandarma*) takođe!

ADLER: Ja pristupam!

HOPFGARTNER: Šta?

ADLER: Ja pristupam!

HOPFGARTNER: O, to me raduje! (*Ustane*) E pa, onda! Dobrodošao u naše društvo, partijski družę Adleru!

Hopfgartner pruži ruku, ovaj ustane, prihvati je.

TONI: (*smeje se*) Partijski družę Adleru!

HOPFGARTNER: (*Toniju*) Ti da si miran!

Hopfgartner ponovo sedne, Adler se maši u svoj stražnji džep, izvadi novčanik, da Hopfgartneru dve novčanice.

.....
³ Kohlschwarz – partijska boja Dolfusove Hrišćanske i otadžbinske stranke.

ADLER: Evo, to je predujam za članski prilog! (*sedne*)

HOPFGARTNER: (*skloni novac*) Svaka čast! Može da nam zatreba svaka para!

Iznenada iza crkve nešto zaglušujuće prasne, blesne svetlost, rasprše se krhotine stakla. Svi osluškuju, zgleđaju se, ustaju i opet izađu na sokak. „Kućni zid“ se zatvori. Nekoliko prozora u selu zasvetli. Na 1. spratu kuće-Adler Marija otvori prozor, gleda napolje u spavaćici.

MARIJA: Šta to bi?

Adler digne pogled ka njoj, slegne ramenima, od viduma⁴ (koji se nalazi iza crkve) niz seoski sokak trči Roza. Preko spavaćice ogrnula je mantil, kosa joj je u neredu.

ROZA: (*bez daha*) Upomoć! Upomoć! Franci! Franci! Toni gurne župnika.

TONI: (*ozbiljno*) Upomoć!

Roza dotrči.

ŽUPNIK: Ama, šta je, Rozo?

ROZA: Balavci! Pasja banda, bezbožna! Takvo nevaljalstvo!

ŽUPNIK: Ama, šta to?

Podalje gore dvoje ljudi se pojavljuje na sokaku, gledaju u pravcu viduma, pa ovamo.

ROZA: Digli su me u vazduh! Antihristi!! Al prijaviću ja nji! (*žandarmu*) Gospodine komandante straže, vršite svoju dužnost! Al odma!

BURGERMAJSTER: (*cereći se*) Al još sasvim dobro izgledaš na to da su te digli u vazduh!

ROZA: (*plaćući*) Sad me ovaj još i ismejava! Pa jel ja moram baš sve da trpim, Franci?

.....

4 Vidum – crkveno imanje.

ŽUPNIK: Hajd se sad smiri! Jesu ispalili prangiju?

ROZA: A da šta su? Tri prozora odoše. I sve moje cveće. Sve moje cveće u fronclama!

ŽANDARM: A ko je to bio? Jesi i' vidla?

ROZA: Ma kakvi! Pa ja sam spavala! Šta misliš, kako sam se prepala! Odiglo me iz kreveta!

Hopfgartner i burgermajster se cere.

TONI: *(smeje se)* Odiglo me!

ŽUPNIK: *(uzme Rozu pod ruku)* Hajde, deder mi покаži!

Pođe s Rozom par koraka, pa se okrene.

ŽUPNIK: Još jedared nek se tako nešto desi, onda ćete me upoznati! I vaši balavci takođe!

BURGERMAJSTER: Pa nisu morali biti naši! Dolaze oni i spreka!

ŽUPNIK: Još jedared!

BURGERMAJSTER: Ta idi, pope! Nadoknadiće se šteta! Kogod da je bio! A ako je bio koji od naši' momaka, ima da dobije pošteno ribanje!

ŽUPNIK: Tome bi' želeo da se nadam.

Penje se s Rozom uz seoski sokak.

ROZA: *(u odlasku)* Uh, na izmaku sam, Franci, nemam reči da ti kažem! Strašni sud ne bi mogo biti gori! Ti balavci! Nema više rešpekta! Vidum dižu u vazduh! Pa gde to ima? Nikad pre toga nije bilo, al nikad!

Muškarci ne mogu da se ne cerekaju zbog Roze, župnik i Roza nestaju gore iza ugla. Marija ponovo zatvara prozor i zavesu.

ŽANDARM: *(ljudima koji stoje dalje gore na sokaku)* Ajd na spavanje! Gotovo je!

TONI: Na spavanje!

⋮
⋮
⋮

Ljudi odlaze svojim kućama. Gore iskrsavaju dvojica domobrana, voze se niz seoski sokak, zastavljaju se.

1. DOMOBRAN: Ipak je ovde negde nešto tresnulo!

ŽANDARM: Da šta je! Jestel džonzali, ili šta?

2. DOMOBRAN: Džonzali! Gasili smo baklje, tamo gore!

ŽANDARM: Vrlo vispreno! A u međuvremenu su verovatno isti ljudi ispalili prangiju u vidum!

1. DOMOBRAN: Pasja banda! Kad i' uvatim!

ŽANDARM: Danas više nemamo šanse. Već sam svuda osmotrio. Možete sad ići na spavanje!

1. DOMOBRAN: Dobro! Onda, do sutra!

Oba domobrana taknu svoje kape, uzjašu biciklove, odvezu se levo gore uzbrdo.

ŽANDARM: (*burgermajsteru i Adleru*) Kažite vašim momcima da budu tako dobri i ostave popa na miru!

BURGERMAJSTER: Da, da, ako su bili oni...

Žandarm takne svoju šapku, od napred desno.

HOPFGARTNER: Idemo i mi! Ajmo derane (*ostalima*)
Laku noć!

BURGERMAJSTER: Bog te čuvo, Sepe!

ADLER: Bog čuvo vas!

Hopfgartner i Toni odlaze uz seoski sokak, Toni se saplete, Hopfgartner ga nestrpljivo cimne sa tla, produži dalje, Toni tetura za njim. Desno napred pojavljuju se Hans i Erih, nose ruksake, pripijaju se uz kućni zid, osluškuju.

BURGERMAJSTER: (*Adleru*) Kanda su to bili naši, a?

ADLER: Da se pretpostaviti.

Burgermajster bi da se negativno izrazi o tome, ali to ipak ne učini jer Adlera smatra naj-nacistom.

ADLER: E pa, moro bi i ja u krevet. Ranom zorom imam jedan transport.

BURGERMAJSTER: Kako ide poso?

ADLER: Niš naročito. Više ne mogu da se rešim mesa. Nezaposleni žderu krompir. Fala bogu, pa imam nekoliko kantina.

BURGERMAJSTER: I ja imam jednu kod Aufhauzena! Sranje! Al to će se uskoro promeniti!

ADLER: Da, nadamo se! E pa, bog te čuvo!

BURGERMAJSTER: Laku noć, Stefane!

Okreću se svako na svoju stranu i odlaze u svoje kuće. U dnevnoj sobi levo pali se svetlo, Hans i Erih izlaze iz senke kuće.

HANS: *(tiho)* Dakle: Zig hajl!

ERIH: Još samo trenutak!

Odlazi do publici okrenute kuće-Adler, podiže kamenčić sa tla, baca ga u 1. prozor na prvom spratu.

HANS: Šta to radiš?

Erih skida svoj ruksak, vadi buket alpskih ruža, pokazuje ga Hansu.

HANS: Ama, daću joj ga ja!

ERIH: Ne, ne, sam ću to ja!

Baca još jedan kamenčić na prozor, prozor se otvori, Ana u spavaćici gleda napolje. Erih joj baci buket uvis, Ana ga uhvati, pogleda ga.

ANA: Jao što je lep! Hvala, Eriše! Jestel to bili vi, s vatom?

ERIH: *(tiho)* Dašta! I popinu kuvaricu smo takođe odigli iz kreveta!

ANA: *(veselo)* Đavoli!

Pošalje Erihu jedan poljubac, zatvori prozor, nestaje

ne. Erih potapše Hansa po ramenu, ode u gostionicu. Hans ode u kuću-Adler. Oba se kućna zida se otvaraju. Levo u dnevnoj sobi za trpezarijskim stolom sedi osamljen Adler, zuri u prazno. Desno u sali burgermajster sklanja čaše sa stalnog stola, nosi ih do šanka. Burgermajster čuje ulazna vrata, odlazi do vrata sale, otvara ih, gleda na hodnik. Erih je već prošao kraj njega, burgermajster ide za njim, ponovo se pojavljuje zajedno s Erihom, brutalno ga trzajem uvuče u salu, zatvori vrata, pogleda Eriha, opali mu šamar.

ERIH: (zapanjen) Šta je?

Burgermajster mu opali još jedan šamar, hoće da mu opali i treći, Erih braneći se podigne ruke, uzmakne.

ERIH: Prestani! Šta je, dođavola, sad opet?

BURGERMAJSTER: Oćeš da izgubim položaj, a? Jel to oćeš?

ERIH: Ne razumem te! Šta oćeš od mene?

BURGERMAJSTER: Još jedared to uradi! Još jedared! I izbaciću te napolje, to ti si kunem! Balavi šiljokuranu nijedan!

ERIH: Ajd reci, kako ti to sa mnom razgovaraš? Oćeš da izigravaš pandura ili šta? Ja sam nacionalsocijalist! Borac! Ja sam budućnost!

BURGERMAJSTER: Ti si balavac! Sve nas dovodiš u opasnost! Od mene budi i nacoš! I ja sam nacoš! Ali još postoji i drugi režim!

ERIH: Ne više dugo!

BURGERMAJSTER: Al sad još postoji! Magarčino!

Erih ljutito pogleda oca, skine ruksak, ode do šanka, uspe sebi pivo, sedne za stalni sto, otpije pivo, zamota sebi cigaretu, puši. Otac mu je nervozan i gnevan, ode do šanka, počne da pere čaše.

U istom momentu u kome burgermajster otvara vrata sale i izlazi na hodnik pred svog sina, otvaraju se vrata u dnevnoj sobi Adlerovih, i Hans ulazi unutra. On vidi svog oca koji okrenut mu leđima sedi za stolom. Adler se ne okreće. Hans uđe, zatvori vrata, spusti ruksak s leđa, skine kaput, okači ga, iz kredenca izvadi jednu flašu rakije, otpije dobar gutljaj, vrati flašu na mesto, sedne, izuje svoje bakandže, u čarapama ode do ruksaka, uzme ga, stavi ga na sto, otvori ga, izvadi iz njega pištolj uvijen u krpu, repetira ga, demonstrativno ga posmatra. (I njegov otac je protiv tih akcija.) Adler se prene, pogleda oružje, pogleda sina. Hans sedne, izvadi iz ruksaka kutiju metaka, otvori je, izvadi magacin iz pištolja, ubacuje metke u magacin. Adler ga gleda, privuče zatim ruksak k sebi, pogleda unutra, posegne unutra, izvadi još jedan pištolj, odvije ga, pogleda ga, pogleda Hansa. Nakon poslednje rečenice burgermajstera („Al sad još postoji! Magarčino!“) počinje da govori Adler.

ADLER: Čije je to?

HANS: Šta imaš od toga ako ti kažem?

Adler pogleda Hansa, odloži pištolj, zaboravi se u prazno, počuti neko vreme, zatim ponovo pogleda Hansa.

ADLER: Danas sam oglasio moj ulazak u partiju.

HANS: (*zaprepašćeno*) Šta? Stvarno?

ADLER: Da, stvarno.

HANS: (*raduje se*) E, strava. Ne mogu da verujem!

Hans ustane, povuče oca da ustane, zagrlji ga.

HANS: Ti! Tako se radujem. Jao, otac, to sam toliko želeo! Strava!

ADLER: (*smeškajući se*) Da, da, u redu je. Sad se već jedared smiri! (*Razdvoji se od sina*)

„Kućni zid“ se ponovo navuče ispred dnevne sobe. U tom trenutku burgermajster briše ruke, dolazi za stalni sto, sedne uz Eriha, pogleda ga, pogleda na ruksak, otvori ga, maši se unutra, izvadi jedan pištolj, sledi se, odvije pištolj, pogleda ga, ponovo ga uvije, vrati ga u ruksak, kopa dublje, izvadi paket uvijenih šipki dinamita, odvije ga, gleda ih.

BURGERMAJSTER: Radi toga si izbivo tri dana! Poseta kod nemačke braće, šta li?

ERIH: (*prkosno*) Tačno!

BURGERMAJSTER: No, eto će se poradovati gospodin nadučitelj i ilegalni ortsgrupenlajter! (*gleda na šipke dinamita:*) Baš mu je to falilo!

U prozoru levo od Aninog prozora upali se svetlo, posle nekog vremena se ugasi. (Hans leže u krevet.) U dnevnoj sobi još gori svetlo. (Adler još tamo sedi.) Erih ne odgovora, burgermajster upakuje šipke dinamita, zatvori ruksak, razmišlja.

BURGERMAJSTER: A Hans? Jel i on doneo sa sobom takve stvari?

ERIH: Besumnje! Sad postaje ozbiljno!

Burgermajster razmišlja, izvadi svoj džepni sat, pogleda na njega, vrati ga u ponovo džep.

BURGERMAJSTER: Čovek mora biti lukav, derane, ako oće da preživi u teškim vremenima!

Erih ne odgovori. On prezire svog oca.

BURGERMAJSTER: Idi sad da spavaš. Kasno je.

ERIH: Da, umoran sam. (*ustane*) Šest sati preko planine! (*Pokaže na ruksak:*) S tim teškim stvarima! (*Uzme ruksak.*)

BURGERMAJSTER: (*ustane*) Ajde, daj ga meni. Sakriću ga u prazno vinsko bure!

ERIH: Ma daj, zbog čega? Pa komandant stanice je jedan od naši! Tu mož biti samo premetačina s pret hodnom najavom!

BURGERMAJSTER: Uprkos tome! Što je sigurno, sigurno je.

Burgermajster uzme Erihu ruksak, ovaj ga teška srca pusti iz ruku, ode na vrata. Svetlo u Adlerovoj dnevnoj sobi se ugasi. (On odlazi u krevet.)

BURGERMAJSTER: Laku noć, derane!

ERIH: Laku noć!

Erih izade, burgermajster opet odloži ruksak, sedne za sto, razmišlja. Na prvom spratu se u 1. prozoru na strani kuće okrenutoj publici upali svetlo i malo zatim ugasi. (Erih legne da spava.) Burgermajster ustane, uzme ruksak, iznese ga kroz vrata desno u kuhinju, vrati se nazad, pogleda na džepni sat, napusti salu, izade na ulicu, gleda uz seoski sokak, čeka. Na 1. spratu kuće-Adler, gde je na strani okrenutoj gostionici Adlerova spavaća soba, počinje u tami da se razmiče zavesa, Adler gleda dole, ugleda burgermajstera, posmatra ga. Sasvim iz pozadine čuje se kako polako dolazi jedan auto, farovi šaraju po kućama, motor zamukne, svetla se ugase, dva službenika kriminalne policije u civilu skreću iza ugla, obaziru se, burgermajster im kreće u susret, sretne se s njima, pruži im ruku, sva trojica silaze niz seoski sokak, ulaze u gostionicu i u salu. Adler je to posmatrao, nestane s prozora.

BURGERMAJSTER: Izvolte! Sedite!

Policajci sednu za stalni sto.

BURGERMAJSTER: Želite li nešto da popijete!

1. KRIPOVAC: Imate l' jednu kafu?

BURGERMAJSTER: Nemam, odstajala je. Možda jednu

rakijicu?

Iz kućne kapije levo izlazi Adler, obazire se, prelazi preko do jednog od prozora sale, gleda postrance unutra kroz prorez zavese, prisluškuje.

1. KRIPOVAC: Može.

2. KRIPOVAC: I meni.

Burgermajster nalije tri rakije, dođe za sto, sedne, podigne svoju čašu.

BURGERMAJSTER: E pa, nazdravlje bilo!

Kripovci dižu čaše, piju, 1. kripovac zapali cigaretu.

1. KRIPOVAC: No, gospodine burgermajsteru! Šta možemo učiniti za Vas?

BURGERMAJSTER: *(oklevajući)* Najpre mi se mora obećati da neću morati da svedočim i da se nigde neće pojaviti moje ime!

2. KRIPOVAC: Zbog čega to?

BURGERMAJSTER: Jer sam inače gotov! Dić'e mi kuću u vazduh! Il će me prosto likvidirati! Već su se svuda rasporedili, nacisti! Na svakom mestu, u svakoj službi. I kod vas, u policiji!

1. KRIPOVAC: Da, da, možda smo i nas dvojica nacisti ... *(isceri se svom kolegi:)* A?

Burgermajstera uhvati strah.

2. KRIPOVAC: *(ceri se)* Da, možda!

1. KRIPOVAC: To je stvarno teško, gospodine burgermajsteru! Šta možemo da uradimo bez svedoka! Ama baš niš ne možemo!

BURGERMAJSTER: Ne, onda ne saradujem! Ili me ostavljate van igre ili niš neću reći!

2. KRIPOVAC: Kako Vi to zamišljate, gospodine burgermajsteru? Ako ste došli do saznanja o nečem protivzakonitom onda morate dati iskaz o tome. Inače ste već

predugo burgermajster!

BURGERMAJSTER: Ako dam iskaz, letim u vazduh! To ni za vas nije dobro! Ne bude li niko čačko, moći ću još koji put da vas informišem! Ljudi imaju poverenja u mene! A sem toga – u ovom slučaju vam ni ne treba moj iskaz! Postoji dokazni materijal!

1. KRIPOVAC: Kakav dokazni materijal?

BURGERMAJSTER: Oružje! Eksploziv!

Adler pohita nazad u svoju kuću, nestane. (Ide da upozori sina, ali nigde ne pali svetlo.)

1. KRIPOVAC: E, to je nešto drugo! A gde?

BURGERMAJSTER: Ostaje l' moje ime van igre?

1. KRIPOVAC: Obećanje!

BURGERMAJSTER: *(sedne)* Tamo preko! Sin marvenog trgovca! Taj je ilegalni nacista! Hans Adler! Ima kod kuće pun ruksak oružja! Sveže uvezen iz Rajha!

1. KRIPOVAC: *(ustane)* Zaskočićemo ga! Ajmo Vili!

Obojica krenu ka vratima, 1. kripovac se obazre.

1. KRIPOVAC: A ako opet bude bilo nešto za nas – biće dovoljan telefonski poziv!

Hoće da izađu.

BURGERMAJSTER: *(ustane)* Još samo trenutak!

Oba kripovca se okrenu.

BURGERMAJSTER: Saslušavaćete ga, zar ne?

2. KRIPOVAC: *(cereći se)* Pa, mož se pretpostaviti!

BURGERMAJSTER: Da... i kako to biva! Jel ljudi onda kažu sve!

1. KRIPOVAC: Većinom.

BURGERMAJSTER: A zar nema onih baš tvrdoglavi, gde niš ne vredi, šta god da se radi.

⋮

1. KRIPOVAC: Retko.

Iz ulaznih vrata kuće-Adler oprezno proviri Adler, mahne iza sebe, njegov sin Hans izade napolje, nosi ruksak, pruži ocu ruku, brzo ode napred levo. Adler se ponovo vrati u kuću.

BURGERMAJSTER: Ovaj... znate... stvar je naime taka da... i moj deran... da je moj deran vazda na putu s Adler Hansom...

Kripovci se zapanjeno gledaju.

2. KRIPOVAC: E, Vi stvarno imate živce! (*prvom kripovcu:*) Odaje svog sopstvenog sina!

BURGERMAJSTER: Ama ne odajem ja njega! Samo se mislim da će ga Adler Hans možda potkazati prilikom saslušanja! Pa zato radije da o'ma ja kažem!

1. KRIPOVAC: E pa dobro, onda ćemo uhapsiti i Vašeg sina!

BURGERMAJSTER: Šta? Ali – ne možete to!

1. KRIPOVAC: Dragi gospodine burgermajsteru! Krijumčarenje oružja je zločin! A dakako neće ostati na krijumčarenju, mogu da zamislim!

BURGERMAJSTER: (*očajan*) On niš ne radi! On više niš ne radi! Pa to je bio moj plan! Ako sad bude uapšen njegov drug, sigurno će da ga uvati stra' – Sačekajte! *Burgermajster potrči u kuhinju, donese ruksak, tutne ga 2. kripovcu u ruke.*

BURGERMAJSTER: To je ruksak od mog derana! Sami pištolji i eksploziv! – Izvolte!

1. KRIPOVAC: E pa, žao mi je, burgermajsteru, moram da ga uapsim!

BURGERMAJSTER: Nemojte, molim Vas, nemojte! – Jao, šta sam to uradio?

2. KRIPOVAC: (*ublažavajući*) Gospodine burgermajsteru! Sad jedared načulite uši! Taj Adler Hans će prokazati Vašeg sina. To je jasno ko dan! Šta mislite, šta će se desiti ako ne uapsimo Vašeg sina?

BURGERMAJSTER: Šta će se desiti?

2. KRIPOVAC: Adler Hans će se jednog dana iz zatvora opet vratiti kući. Pa će prokljuviti da njegov drugar nije robijao. Iako je on prokazao njegovo ime. Šta će iz toga Adler Hans zaključiti?

BURGERMAJSTER: (*panično*) Ja to ne znam!

2. KRIPOVAC: Adler Hans će zaključiti da je Vaš sin odao celu stvar i da zato nije bio uapšen! S tog razloga će rastrubiti da je Vaš sin izdajnik. Pa će mu se možda i osvetiti!

1. KRIPOVAC: Sem toga nije još uopšte rečeno da ćemo nas dvojica privesti tog Adler Hansa! Mogle bi to biti i naše kolege! A onda je Vaš sin svakako na tapetu!

BURGERMAJSTER: Molim vas. Ja vas molim! Garantujem da moj sin više niš neće raditi! Pa makar ga i obogaljio! To vam obećavam!

1. KRIPOVAC: Dajte više, prestante!

2. KRIPOVAC: Verujte nam, gospodine burgermajsteru, u zatvoru je Vaš sin na najsigurnijem mestu! Nit on može kome, nit njemu ko može da naudi!

BURGERMAJSTER: (*pomiren*) Smem li barem da nešto izuzmem?

Otvori ruksak, uzme dva pištolja i jedan paket dinamita, otrči s tim u kuhinju. 1. Kripovac uzdahnuvši pogleda na drugog koji mora da se isceri. Burgermajster se vrati.

1. KRIPOVAC: Dakle, gde je on, gospodin sin?

BURGERMAJSTER: Na prvom spratu, prva vrata desno!

⋮
⋮
⋮

1. kripovac odloži ruksak, oba kripovca odu do vrata, izlazeći, 1. kripovac izvadi svoj pištolj, drugi pendrek. Nestanu u hodniku nadesno. Burgermajster odlazi do vrata, u očajanju gleda za njima, vrati se za stalni sto, sedne. Dobar komad vremena ne čuje se ama baš ništa, zatim se čuje kako muškarci tutnje niz stepenice.

OLGIN GLAS: Ej! Šta vi to radite! Eriše! Eriše, šta se dešava?

Kripovci ulaze na vrata, nose onesvešćenog Eriha, odevnog u potkošulju i gaće. Za njima Olga u spavaćici.

OLGA: Rudi! Šta oni to rade?

Burgermajster ustaje, prilazi im, gleda Eriha.

1. KRIPOVAC: Začas će se opet probuditi!

1. kripovac se obazire, odvuče Eriha do nekog predmeta ili komada nameštaja za koji može da ga priveže, izvadi lisice, sklopi jednu lisicu oko Erihovog ručnog zgloba, a drugu oko predmeta ili komada nameštaja.

1. KRIPOVAC: Donesite mu odeću i rublje! (2. kripovcu:) Sad idemo da pokupimo drugog!

Oba kripovca idu ka vratima, Olga klekne uz Eriha, drmusa ga. 2. kripovac se okrene.

2. KRIPOVAC: (burgermajsteru) Da ne znate slučajno gde spava?

BURGERMAJSTER: (automatski) Na prvom spratu. Druga soba levo.

2. KRIPOVAC: Hvala, odlično!

Kripovci izlaze napolje, Olga otrči u kuhinju, vraća se s mokrom krpom, vlaži Erihovo čelo. Za to vreme kripovci odlaze prekoputa do naspramnih ulaznih vrata kuće-Adler, isprobaju da li su otključana, vrata se otvore, ulaze u kuću.

OLGA: (burgermajsteru) Šta se dešava. Govori već je-

dared!

BURGERMAJSTER: Da šta će se dešavati? Zaviri u ruksak! Sâmo oružje ! A stalno sam mu govorio da se okane ćorava posla!

Prekoputa se upali svetlo u Hansovoj sobi.

Erih se probudi, maši se za bolnu glavu, hoće da ustane, primeti da je okovan, gleda unezvereno.

Prekoputa se upali svetlo u Aninoj sobi.

ANIN GLAS: Tata! Tata! Tat...

Glas se uguši. Upali se svetlo u roditeljskoj sobi.

ERIH: Jel sam ja čitav? Šta je ovo?

Burgermajster odlazi do prozora, pomera zavesu u stranu, gleda ka kući-Adler. Pali se svetlo u dnevnoj sobi Adlerovih (kripovci pretražuju kuću.)

OLGA: Uapšen si! Zbog tvog nacističkog glupiranja! *(počne da plače)*

ERIH: Šta? Ko me je uapsio?

BURGERMAJSTER: Kripo! Ko drugi?

ERIH: Sranje! Pa toga nema! Mora da nas je neko otkuco, neko đubre! Al, kad ga uvatim! Ima da ga nema! *(Besno cimne svoje okove.)*

OLGA: Doneću ti nešto da obučeš!

Olga izade. Erih ugleda ruksak.

ERIH: Čoveče, otac, skloni taj ruksak!

BURGERMAJSTER: Već su ga vidli!

ERIH: Pa kako? Zar ga nisi sakrio?

BURGERMAJSTER: Više nisam stigo!

ERIH: Sranje! A gde su sad?

BURGERMAJSTER: *(pokazuje)* Preko kod Hansa!

ERIH: To nas je neko otkuco!

⋮
⋮
⋮

Burgermajster rezignirano sedne za stalni sto. Olga ulazi s odećom za Eriha, oblači mu pantalone, čarape i cipele, s košuljom i sakoom mora da sačeka dok Erihu ne oslobode ruke.

Iz Adlerovih kućnih vrata izlaze Adler, Marija i Ana. Obučeni su navrat-nanos. Iza njih dva kripovca. 1. kripovac u ruci ima pendrek. Svi idu u gostionicu, ulaze u salu. Burgermajster gleda zapanjeno. Adler takođe zapanjeno gleda u Eriha.

ANA: Eriše! (Želi k njemu)

1. KRIPOVAC: (Adlerovima) Sedite tamo!

Adler, Marija i Ana sednu za stalni sto pored burgermajstera.

1. KRIPOVAC: (burgermajsteru) Tica je nažalost već odletela!

Burgermajstera hvata paničan strah da će se otkriti da je on odao svog sina i Hansa.

BURGERMAJSTER: Kakva tica?

1. KRIPOVAC: (shvati, pa podrugljivo:) Pa da! Vi nemate pojma ni o čemu! E pa stvar je takva da je prema našim informacijama Vaš sin bio na putu s Hansom Adlerom. Njegovi roditelji to osporavaju!

MARIJA: Ama baš ništa mi ne osporavamo! Hansi je već tri dana van kuće. Kud je otišo, mi ne znamo! Koliko puta još to treba da Vam kažemo?

2. kripovac prilazi Erihu.

2. KRIPOVAC: Kako se zoveš?

ERIH: Erih.

2. KRIPOVAC: Dobro, Eriše. A sad nam izvoli reći da li si bio na putu s Hansom Adlerom ili nisi.

ERIH: Ja sam često na putu s Hansom Adlerom. To mi

je najbolji drug.

2. KRIPOVAC: Možda sam se nejasno izrazio. Oću da znam, prvo, dal si s Adler Hansom prokrijumčario oružje, drugo, dal si se noćas vratio s njim.

ERIH: Nikakvo oružje nisam prokrijumčario.

2. KRIPOVAC: (*pokaže na ruksak*) A ovo, to su šećerleme, ili šta?

ERIH: Nemam pojma!

2. kripovac iznenada udari Eriha pendrekom po glavi. Sačeka nekoliko sekundi, pa ga udari još jednom. Olga se ustremi nja njega.

OLGA: Prestanite! (*Odgurne 2. kripovca*)

1. KRIPOVAC: Mani se toga, Vili. To ćemo mi kod nas!

1. kripovac odvoji Erihovu lasicu od predmeta, pogleda Olgu, ova obuče Erihu košulju i sako, 1 kripovac mu obesi ruksak na leđa, stavi mu ruke iza leđa, drugu lasicu zaključa oko zgloba Erihove druge ruke.

1. KRIPOVAC: E pa, ajmo!

ERIH: Bog te čuvo, otac!

BURGERMAJSTER: Bog tebe čuvo, derane!

Olga zagrli Eriha, maši se u kropionicu sa svetom vodicom pored vrata, prekrsti Erihu čelo, usta i grudi, Erih preko volje pušta da se to radi na njemu, okrene se. Za to vreme 1. kripovac pogleda Adlerove.

1. KRIPOVAC: Vidimo se uskoro! U međuvremenu lepi pozdravi gospodinu sinu!

Ana ustane, priđe Erihu, zagrli ga čvrsto, poljubi ga. 2. kripovac uzme Eriha za ruku, vodi ga napolje, 1. kripovac cereći se s vrata još pogleda burgermajstera, takne svoj šešir, izađe i on. Olga gleda na zatvorena vrata, Ana ponovo sedne, Adler pogleda burgermajste-

ra koji zuri ispred sebe u prazno. Dva kripovca s Erihom napuštaju kuću, penju se uz seoski sokak u pravcu auta. Olga se okrene, gleda ostale, ode do šanka, počne da ispira neku čašu, zatim zastane i brizne u plač.

BURGERMAJSTER: *(Olgi)* Možda je bolje tako, Olga! Manuće se ćorava posla!

Kripovci i Erih nestaju iza ugla, čuje se kako se zalupe automobilska vrata, pokreće se motor, pale se farovi, prilikom okretanja auta farovi šaraju po kućama, bruj auta se udaljava.

Black out.